

Venim del futur, som valencians *Fuck news* i *Lawfare*: el cas del País Valencià com a antecedent

Antoni
Martí Monterde

*I jo, sense atendre't i ab ulls mig tenebrosos
llegia i llegia los públics papers.*

TEODOR LLORENTE

Qüestió de noms

En els darrers anys diversos esdeveniments nacionals i internacionals han afavorit l'aparició d'una nova terminologia a mig camí entre la politologia i la crítica cultural que ha deparat algunes troballes: la construcció de *fake news* ha estat una constant, i darrerament s'hi ha incorporat un altre concepte: *Lawfare*. Són, en canvi, realitats que existeixen en la vida quotidiana molt abans que el món acadèmic o mediàtic els posi nom. Però algunes d'aquestes realitats demanen un neologisme molt més clar. En aquest article proposem un terme nou: *fuck news*.

Les *fake news* es defineixen generalment per una massiva viralització de peces informatives de contingut fals o enganyós; és a dir, una intensificació a través de la societat de la informació, de l'antic concepte de propaganda i manipulació informativa, que inclou informacions no necessàriament mentideres, sinó més aviat estraletes, precisament per a generar desinformació o crear un estat d'opinió concret al servei d'una determinada ideologia o grup de poder (Levi: 25). En major o menor mesura, sempre han existit aquests

bulos. Per exemple en els *mentideros* del Madrid del primer terç del segle XIX tan ben descrits pels articles de Mariano José de Larra o *La Fontana de Oro*, de Benito Pérez Galdós, que pren el títol del nom del cafè madrileny ple d'espies encarregats de recollir informació vertadera i fer circular informació falsa per a produir una revolució i una contrarevolució; o en els cafès europeus en què l'aparició a la premsa de la notícia falsa de la fallida d'un banc, difosa, discutida i multiplicada de taula en taula, de cafè en cafè, acabava produint la fallida veritable del banc esmentat. Formaria, tot plegat, del que Borges anomenaria *Historia universal de la infamia*, i rarament passaria de la mera difamació o de mentides interessades per aconseguir algun propòsit que no es pot assolir en el debat públic i es mira d'aconseguir de manera soterrada. *Nihil novum sub press sole*.

En canvi, definim les *fuck news* —ja em perdonareu l'exabrupte i el neologisme— com aquelles notícies inventades, falses, l'objectiu de les quals no és simplement la desinformació, o crear un determinat estat d'opinió, sinó que construeixen un relat destinat sobretot a fer mal a alguna persona o a algun col·lectiu. És a dir, amb conseqüències molt reals i greus. I de vegades mortals. Malauradament és un concepte del qual puc parlar gairebé de memòria, com un enfilall de records esfilagarsats que algunes lectures m'ajudaran a trenar.

La Batalla de València

Venim del futur: som valencians. Aquesta afirmació pot semblar una mica exagerada, però en realitat és dramàticament ajustada a una realitat que va ser viscuda diàriament al País Valencià, durant molts anys, i que de mica en mica ha anat reproduint-se a tot arreu, però en especial en el context del conflicte entre Catalunya i Espanya. Moltes de les coses que darrerament han passat a Catalunya van passar fa temps, i amb una violència molt més explícita, al País Valencià. Potser al Principat no hi ha hagut res semblant al blaverisme, però cal recordar que Ciutadans, com abans el Foro Babel, va sortir dels despatxos del carrer Nicaragua, sotmès a la *calle Ferraz*.

El blaverisme va ser un moviment de masses clàssic i anacrònic: populisme, feixisme, violència, nacionalisme espanyol, simbologia nazi emprada de manera irresponsable, eren els seus trets principals, conservador i reaccionari també el descriuen força bé. Però sobretot antiintel·lectual, antifusterià i anticatalanista fins a l'extrem d'exercir una defensa de la llengua valenciana diferenciada del català, una defensa que, en realitat, es feia sempre en castellà, perquè el veritable objectiu del conflicte lingüístic creat a través del blaverisme no era cap altre que aconseguir allunyar el País Valencià de Catalunya i desactivar la idea fusteriana de Països Catalans. Al cap i a la fi, es tractava ni més ni menys que d'aconseguir que la darrera capital de la República, València i els valencians, continuessin dins del marc del *Regionalismo bien entendido*;

és a dir, per a ofrenar noves glòries a Espanya (Flor, 2011). Al darrere del blaverisme, i de la transformació del Partit Popular a València, un cop fagocitada Unió Valenciana, en un partit regionalista espanyol hi havia l'ànsia de poder que després va convertir-se en corrupció i descrèdit de les institucions valencianes. Va ser també un moviment extremadament centralista: inicialment, més enllà de la ciutat de València pràcticament no tenia implantació. I, de fet, dins del context de la Batalla de València, al costat de la llengua van ser la bandera i el nom del poble valencià. El binarisme valencià-català, quadribarrada amb franja blava, País Valencià-Regne de València i fins i tot València-València era un seguit de trinxeres.

En aquest punt cal tenir present que la bandera amb franja blava no és pas il·legítima: es tracta, senzillament, de la bandera de la ciutat de València —com la de Castelló porta una franja verda—, que els municipis de la resta del país, on onejava des de feia temps la quadribarrada, van sentir com una imposició del Cap i Casal. La bandera històrica de la ciutat, amb franja blava, es conserva a l'Ajuntament de València, en una sala noble, al costat del penó de la Conquesta. És aquesta senyera la que baixa des del balcó de l'ajuntament cada 9 d'octubre per a fer l'anomenada processó cívica, un acte simbòlic important per als valencians, que equival a l'11 de setembre del Principat —però amb menor component independentista. En aquesta processó cívica participen totes les institucions valencianes, encapçalades per l'alcalde o alcaldessa, que porten la senyera de la ciutat fins a la catedral de manera solemne.

Doncs bé: aquella solemnitat institucional, durant els anys fundacionals del blaverisme, va convertir-se en un espectacle dantesc. Ricard Pérez Casado, el batlle d'aleshores, va haver de suportar empentes, xiulets, insults i escopinades en molts 9 d'octubre; i una altra cosa que no li perdonen és haver estat l'alcalde que va atrevir-se a treure l'estàtua de Franco de la plaça del País Valencià, que molts anomenaven encara Plaza del Caudillo, la matinada del 9 de setembre de 1983, gràcies a uns obrers voluntaris que anaven encaputxats i que encara avui viuen sota amenaça. A les nou del matí, quan estaven enllestint la feina, una concentració d'ultradreta, de centenars de persones, van envoltar de crits i insults les darreres operacions, i van fer una ofrena floral a sota del pedestal en ruïnes. En aquell lloc, l'any 1993 —és a dir, amb Rita Barberà com a alcaldessa de la mà de Vicente González Lizondo—, s'hi va instal·lar la figura d'un jurista medieval oblidat, Francesc de Vinatea, un personatge menor dins la història valenciana, que el blaverisme va apropiat-se fins al punt de funcionar un "Col·lectiu Vinatea", vinculat al Grup d'Acció Valencianista, que va dedicar-se en aquells anys a omplir de violència els carrers de la ciutat, amb atemptats a professors, escriptors, regidors, llibreries i qualsevol cosa o persona que els *fes olor* de catalana o catalanista. Eren els anys de plom; i era un plom.

Tal com Francesc Viadel sintetitza en dos llibres imprescindibles, al crit de “No mos fareu catalans”, en aquells anys la dreta valenciana —amb la connivència del PSOE— va ser l’avantguarda de l’anticatalanisme espanyol. Insistim en aquesta connivència del Partit Socialista perquè cal recordar que l’alcalde Ricard Pérez Casado no va ser succeït a l’Ajuntament per Rita Barberà, sinó que després d’una moció de censura amb un rerefons de corrupteles urbanístiques presentada pel seu propi partit, va deixar la vara en mans de Clementina Ródenas. Una alcaldessa que, des de la Diputació de València, va injectar subvencions als grupuscles i organitzacions blaveres. Després va venir el famós *pacte del pollastre*, amb el qual Rita Barberà va aconseguir ser alcaldessa amb el suport de Vicente González Lizondo, que poc més tard seria també clau en l’arribada de Zaplana al Palau de la Generalitat.

El blaverisme s’articula, fonamentalment, a través de la difusió i l’aprofitament de l’autoodi; és a dir, la fal·làcia de construir un altre —català— que no és valencià, en un context en què el valencianisme democràtic era la manera de ser catalanistes en el període que va de la mort de Franco a la dècada dels vuitanta. El conflicte lingüístic valencià —tal com el va descriure Rafael Lluís Ninyoles en un llibre fundacional— va aconseguir dominar qualsevol aspecte de la vida social valenciana durant dècades, d’una manera transversal i enganxifosa, impregnant tant el funcionament institucional com la vida quotidiana. I en aquest punt l’autoodi (com a identificació amb el grup dominant, en el cas valencià, espanyol) era una peça fonamental de l’engranatge:

L’autoodi és vinculat a les actituds més familiars d’incorporació i d’identificació, de submissió i de domini. Aquest concepte ha estat generalment al·ludit en analitzar les tensions produïdes dins les minories ètniques o culturals, i ens serveix per a posar en relleu el fet que els conflictes culturals i les col·lisions ètniques no sols es produeixen entre els grups distints de contacte, sinó també dins d’ells, és a dir, entre llurs membres individuals. És així que al si d’una minoria podem trobar subgrups que adopten posicions antagòniques davant els problemes comuns (Ninyoles, 1969: 75-76).

Ninyoles sintetitza i adapta al nostre cas les investigacions de Gordon W. Allport i Kurt Lewin, que definien el *self-hatred* com el sentiment de vergonya que pot tenir algú per posseir les qualitats que menysprea en el seu propi grup, ja siguin aquestes qualitats reals o imaginàries; aquest procés pot estar subjacent en les tendències assimilacionistes i ésser el factor que duu l’individu a perdre’s per complet dins del grup dominant, tan bon punt el seu nivell de possessions, costums i llenguatge el fan indistingible de la majoria (Ninyoles, 1969: 75).¹

El blaverisme era la seva decantació cap a l’extrema dreta, inventant una suposada invasió annexionista catalana a través d’una idea de Països Catalans que, es deia, era un imperialisme vingut de Barcelona. I la seva divisa era —i és encara avui, encara que de manera residual— la negació de la unitat de

1. Ninyoles es basa en: LEWIN, Kurt, *Resolving social Conflicts*, Harper and Brothers, Nova York, 1948 i “Self-hatred among jews”, *Contemporary Jewish*, 4, 1941, pp. 219-232, i també en ALLPORT, Gordon W., *The Nature of Prejudice*, Doubleday Anchor Books, Nova York, 1958.

la llengua catalana, independentment del nom que la designi. La batalla de la llengua començava amb el seu nom, no se la podia anomenar català en públic sense crear un aldarull.

A més a més, el blaverisme va ser també precursor del que ara s'anomena *pseudohistòria*, que en el cas valencià va anar acompanyat d'una *pseudofilologia*. Un cop el blaverisme afirma que el valencià i el català no són la mateixa llengua, s'organitza tot un dispositiu encapçalat per figures com Xavier Cosp i Miquel Adlert, i impulsat per personatges com Carles Recio —un mediocre escriptor en llengua valenciana tristament conegut per estar a sou de la Diputació durant anys, sense anar-hi mai, a la seva feina, mentre es dedicava a regentar un prostíbul masculí que, sens dubte, formava part del seu blindatge institucional—, per donar una certa aparença intel·lectual a la proposta. S'inventen teories com que la llengua valenciana no formava part del tronc comú romànic, oposen les anomenades Normes del Puig a les consensuades Normes de Castelló de 1932; busquen orígens que neguen l'evolució geogràfica del català i afirmen que la llengua valenciana sorgia d'una barreja de llemosí i mossàrab, funden la seva pròpia editorial per a publicar llibres amb ortografia secessionista (respecte al català). A tal efecte es va crear una Acadèmia de la Llengua Valenciana (*sic!*) que, en un cop d'efecte institucional, evidentment sustentat pels partits espanyolistes, va rebre el suport econòmic de la Diputació de València, ja en temps de Clementina Ródenas —recordem: el blaverisme sense el PSOE, no hauria tingut tanta força—, es converteix en una fundació de la Diputació i, finalment, aconsegueix la consideració de Real Academia de la Lengua Valenciana. Fins i tot fomenten la publicació a la prestigiosa editorial Gredos: *El mozárabe de Valencia: nuevas cuestiones de fonología mozárabe*, de Leopoldo Peñarroja, que argumentava que el valencià descendia directament del mossàrab i, per tant, era preexistent al català. Una dada interessant: l'editorial Gredos, en els seus enviaments del llibre a la comunitat acadèmica, l'acompanyava amb una carta en què es desvinculava del contingut del llibre. Peñarroja era membre de la *Loca Academia Valenciana de la Lengua* (Reial Acadèmia de la Llengua Valenciana por la gracia de Dios), i després, a proposta del Partit Popular i Unió Valenciana, va incorporar-se com a membre del Consell Valencià de Cultura, que va ser creat per la Generalitat —no sense polèmica, per la seva vinculació a l'Institut d'Estudis Catalans, l'any 2002. Aquella Loca Academia de la llengua va convertir-se en un òrgan de pressió a molts àmbits de l'administració provincial, que va significar un daltabaix. La Institució Alfons el Magnànim, la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, el Museu d'Arqueologia, van passar a gravitar al voltant dels noms vinculats amb el blaverisme, que les van buidar de sentit i van destrossar el seu prestigi guanyat durant anys de bona feina al costat de la Universitat. No fa gaire va ser trobat, en un magatzem perdut de la Diputació, fet i fent pols, tot el fons de la IVEI que es pensava destruir; afortunadament només se l'havia

fet desaparèixer, mentre a la IVEI-Alfons el Magnànim havien anat publicant llibres d'addictes al règim blaver.

Cal tenir present que el que avui s'entén per independentisme català, i que molt sovint és acusat de pancatalanisme expansionista, no és més que la simplificació inversa del procés. Sense la figura de Joan Fuster, és a dir, sense el catalanisme d'esquerres al País Valencià, sense la idea de Països Catalans que des de Sueca va estendre's a cop de llibres intel·ligents de l'autor de *Nosaltres, els valencians*, el nacionalisme català no s'hauria articulat de manera tan eficaç al Principat, on el catalanisme dominant era conservador, no gaire republicà i format bàsicament per gent d'ordre. A València, el catalanisme era d'esquerres, festiu, indiscutiblement republicà i fins i tot una mica *queer avant la lettre*. Precisament per tot això, que el feia insubornable, resultava més preocupant a Madrid que el pactisme dels senyors de Barcelona.

Avisadors d'incendi

Walter Benjamin parla en un dels seus llibres més intuïtius i penetrants, *Carrer de direcció única*, de 1928, de la necessitat de "tallar la metxa abans que l'espurna arribi a la dinamita" (Benjamin 1928 [1988]: 64) i funda així la figura de l'*avisador d'incendis*, que darrerament ha estat emprada per diversos filòsofs i historiadors (Lowy, 2014) per a parlar d'aquelles persones que, com el mateix Benjamin, avisen el conjunt d'una societat, ni que sigui de manera premonitòria, amb la discreció de la intel·ligència, de la imminència de les catàstrofes que la societat mateixa produeix, per tal de mirar d'evitar-les. No són crits esparverats, ni advertències explícites, les que venen d'aquestes figures, sinó mostres de serenitat i lucidesa que en el fugaç enunciat d'un article, d'una crítica, d'una intervenció pública en qualitat de gent de lletres, però fonamentalment amb algun text literari d'extraordinària clarividència, xifren una explicació que el temps desplegarà per a fer entendre la barbàrie infiltrada en la cultura i la seva tràgica, mortal materialització.

No podia haver-hi una època més adient que la d'entreguerres per a caracteritzar aquests personatges, especialment si tenim present que la cremor latent del nou foc dels anys trenta, encès lentament i d'amagat, encara es confonia amb l'escalfor de les cendres vives de l'anterior guerra, la del 14, i res no feia pensar en la seva incandescent, terrible, inimaginable dimensió crematòria durant la Segona Guerra Mundial. El problema a la València dels anys seixanta a vuitanta és que aquests avisadors d'incendi eren ja les víctimes dels piròmans.

Abans del començament explícit de la Batalla de València, Fuster ja havia estat objecte de nombrosos atacs que anaven semblant una aura simbòlica estigmatitzadora al voltant de la seva figura. L'any clau és 1962, però, contra el que podia pensar-se, no va ser arran de la publicació de *Nosaltres, els valencians*,

sinó amb motiu de la publicació de la guia *El País Valenciano*, a l'editorial Destino, en què Fuster va fer un comentari sobre la gastronomia de l'Albufera que va sentar malament a algú. Es tractava d'un ingredient de nom problemàtic: "l'habilitat de la cuinera i l'a buen hambre no hay pan duro, fan potable qualsevol cosa. Fins i tot l'arròs amb rata —rates de marjal, netes, llustroses— en les proximitats de l'Albufera" (Fuster, 1966: 340). Una anècdota que no donava per a categoria, però que va ser emprada i exagerada com a excusa per a denunciar que Fuster deia que a l'Albufera es menjaven les rates. El malentès va convertir-se en acusació falsa, que, de tan repetida, va donar-se per notícia vertadera i calumniosa. El cas és que aquell llibre, eminentment descriptiu, com totes aquelles guies, va enfurismar de tal manera la dreta valenciana que dominava tant el camp polític com el periodístic, que a la premsa va desfermar-se una autèntica batalla primer contra el llibre i després contra el mateix autor; van aparèixer anònims contra seu, articles de Xavier Casp, Miquel Adlert i Josep Maria Bayarri, fins i tot van aparèixer llibres de resposta tant a les tesis de *Nosaltres, els valencians*, com de *El País Valenciano: Valencia y su reino*, d'Almela i Vives (1965), i *Valencia, Ciudad abierta*, de José Ombuena (1971).² Com es pot apreciar, el jove poeta que havia començat publicant versos a l'Editorial Torre, de Casp i Adlert, s'havia transformat en un assagista i, sobretot, en un heretge (Ballester, 1992).

L'any següent, un ninot que representava Fuster va cremar a la Falla de l'Ajuntament de València. Aquest és l'origen d'un llibre seu: *Combustible per a falles*. Fuster (1967: 87-88) va comentar els fets de març amb l'habitual ironia: "m'hauria agradat assistir al meu «auto de fe». Si ho hagués sabut a temps, no hi hauria faltat", i, sobretot, va deixar molt clar que aquell opuscle no era un pamflet contra les falles; per ser més exactes, en la introducció recorda que molts dels escrits d'aquell llibre havien estat publicats en els tradicionals suplement fallers de la premsa valenciana i que constitueixen un plec de reflexions sociològiques sobre la cultura popular valenciana ben interessant, i massa sovint oblidat. Cal recordar que un dels errors històrics de l'esquerra valenciana va ser donar l'esquena i menysprear el món faller, que constituïa aleshores una xarxa popular alternativa a les institucions franquistes, en una societat desarticulada. Aquell menyspreu intel·lectual va abandonar un espai que ràpidament va ser ocupat pel blaverisme. De la potència d'aquell associacionisme popular i festiu parla eloqüentment l'ascens i la caiguda d'una figura com Rita Barberà: el dia del famós *caloret* va significar la desfeta del PP a la ciutat de València.

Però, en el capítol central, "Reflexions d'un ninot de falla", anteriorment publicat a *El llibre de tothom* l'any 1964, és on veritablement reacciona a aquells fets:

A vostès ja els ho puc dir: m'han cremat en efígie. Literalment, he estat objecte, o víctima, d'un autèntic "auto de fe". La cerimònia, que tingué lloc el dia 19 de març de 1963, s'ajustava a les tradicions del gènere: es celebrà a la plaça major

2. La millor cronologia bibliogràfica d'aquest procés es troba en Flor, Vicent, *Noves glòries a Espanya. Anticatalanisme i identitat valenciana*, Afers, Catarroja, 2011.

de la ciutat de València, va presenciar-la una considerable aglomeració de públic, la presidien les màximes autoritats locals, el simulacre incinerat em representava inequívocament a mi, i el foc que va consumir-lo havia estat encès per mans commogudes de virtuosa i judicial indignació (Fuster, 1967: 79).

Cal assenyalar que quan l'acte de fe va tenir lloc, Fuster es trobava a Barcelona; quan se n'assabenta ja ha passat tot: "M'han dit que el ninot que em dedicaren se m'assemblava bastant. Els «artistes» fallers escultors satírics, són molt experts en la fabricació de caricatures escultòriques, i el meu perfil angulós i accentuat s'hi prestava. Contemplar com cremava pels quatre costats la meua imatge impàvida, hauria estat una experiència singular. Llàstima. Una altra vegada serà..." (Fuster, 1967: 87). Tot i això, lluny de mostrar-se indignat, aprofita per a revisar els fets en clau històrica, al·ludint als orígens satírics-inquisitorials, que encara perduren en la festa —com en tota festa *rabelesiana*: cal recordar que les Falles, a València, eclipsen completament el carnestoltes, ja que inclouen la carnavalitització i la paròdia del poder.

Ara bé: hi ha una frase perduda enmig d'aquelles pàgines que, rellegida amb el temps, resulta altament inquietant:

El clima és propici per a aquestes curioses formes d'aberració: els qui tenen "la sartén por el mango", parlen i fan; els altres ens hi hem de resignar (Fuster, 1967: 81).

La frase és profètica, i històrica alhora. En els anys anteriors s'havia anat creant un clima propici, i ja se sap que un dels trets del feixisme és que comença cremant llibres i acaba cremant persones; en aquest cas en efígie; però aquella falla no va donar per tancada la purificació pel foc de l'*heterovalencià* Fuster; sinó que d'aquelles brases, convenientment atiades pels de "la sartén por el mango", van convertir-se en un assetjament sense límits no només a la figura de Joan Fuster, sinó a tot allò que *Nosaltres, els valencians* significava.

Els que tenien la "sartén por el mango" eren, a finals dels anys setanta, la UCD, a través de la qual s'estaven blanquejant franquistes que de sobte eren demòcrates de tota la vida i que tenien Manuel Broseta i Emilio Attard —l'inventor del terme *Comunitat Valenciana*— com a principals ideòlegs, i el diari *Las Provincias*, dirigit per María Consuelo Reyna, com a principal òrgan de difusió i difamació. En 1978 l'escriptor valencianista Vicent Andrés Estellés és acomiadat com a redactor en cap del diari *Las Provincias* a causa de les pressions polítiques de la UCD, i en aquest diari el 23 de juliol del mateix any es publica l'article de Manuel Broseta "La paella de «Els Països Catalans»", el primer d'una sèrie de col·laboracions estructuradores de les idees anticatalanistes i de la presumpta estratègia de la UCD.

Aquell article partia d'una anècdota trivial: en la Setmana Cultural Catalana a Berlín s'havia inclòs la paella dins de la gastronomia catalana:

La exhibición de la paella entre la gastronomía culinaria catalana es un desatino, que es innecesario demostrar. [...] Lo afirman como resultado de un simple

silogismo que alguns postulan: el poble valencià forma part de la nacionalitat catalana; la cultura valenciana forma part de la cultura catalana; llavors, si la gastronomia és part de la cultura, la paella és catalana. I el mateix argument s'aplica a la llengua; si el valencià és una variant del català, forma part de la cultura catalana i, en conseqüència, és català. [...] Per aquest camí hem de dir-los que molts pensem que qualsevol que siguin les raons històriques que se invoquen, la "senyera" valenciana no podrà ser la cuatribarrada, perquè —entre altres raons— la "senyera" de dos territoris autònoms no pot ser idèntica, a menys que se'ns quiergui posar en una mateixa nacionalitat: la nacionalitat catalana. I això no ho vol la quasi totalitat del País Valencià (Broseta, 1978).

Com han sintetitzat molt bé Francesc Viadel (2006: 221) i després Anna Mateu i Martí Domínguez (2011), aquest article va ser el punt d'inflexió de la dreta valenciana, que a partir d'aleshores enarboraria el blaverisme com a estàndard i l'anticatalanisme cada cop més furibund com a eina de pressió a les institucions valencianes.

Així, el diari que havia fundat un dels impulsors de la Renaixença valenciana, Teodor Llorente, on havia escrit l'Estellés periodista que poetitzava tendres mecanògrafes en les seves no-èglogues, passant per Martí Domínguez, l'històric director que va pronunciar el discurs a la Junta Central Fallera sobre "La Valencia silenciada. Cuando enmudecen los hombres... ¡hablan las piedras!", l'any 1958, per comentar i criticar la gestió de la riuada de l'any anterior i pel qual va ser destituït de manera fulminant com a director; aquell periòdic liberal —cal recordar que seria l'equivalent de *La Vanguardia*, mentre que *Levante* era aleshores el diari de Falange—, un periòdic on el mateix Fuster havia publicat algun text anys enrere, va transformar-se en una de les ignomínies més delirants i criminals que s'hagi donat mai en el món del periodisme.

Las Provincias, com la seva pròpia capçalera indica, parteix d'una posició d'inferioritat del poble valencià respecte a Espanya, sobre la qual el terme *provincià* és molt explícit. A partir de l'article de Broseta va prendre el relleu de la polèmica per *El País Valencià*, la va accentuar i transformar en una autèntica cacera de catalanistes valencians, i es converteix des d'aquell dia en l'altaveu del projecte anticatalanista de la UCD.

Resultat de totes aquelles accions periodístiques va ser la creixent tensió i la fractura del poble valencià. I, sobretot, episodis de gran violència: els atacs a diverses llibreries, com ara la històrica Tres i Quatre, seu també de l'editorial homònima i centre d'agitació cultural catalanista impulsat per Eliseu Climent i Rosa Raga, o els atemptats a casa de Joan Fuster i Manuel Sanchís Guarner.

La batalla jurídica nominal: la invenció del *Lawfare* a València

El nom fa la cosa? La major part de les vegades, no; però quan es dona un nom a una cosa, aquesta cosa experimenta una transformació gairebé ma-

terial. Aquesta va ser la clau per a entendre per què el blaverisme va tenir conseqüències materials molt palpables. La batalla dels símbols, de la bandera i dels noms ha passat factura durant generacions, perquè es va perdre.

L'Estatut d'Autonomia de 1982, des del mateix preàmbul dona mostres d'ambigüitat:

El present Estatut constitueix la manifestació de la voluntat autonòmica del poble de les províncies valencianes, després de la seua etapa preautonòmica, a la qual va accedir en virtut del Real Decret-llei deu/mil nou-cents setanta-vuit, pel qual es creava el Consell del País Valencià.

Aprovada la Constitució espanyola, és, en son marc, on la tradició valenciana provinent de l'històric Regne de València es troba la concepció moderna del País Valencià, donant origen a l'autonomia valenciana com a integradora de les dos corrents d'opinió que emmarquen lo valencià en un concepte cultural propi en l'estricta març geogràfic que comprèn.

Aquesta ambigüitat era la primera claudicació dels seus redactors davant la pressió blavera i espanyolista; com a conseqüència, en el seu títol primer defineix Poble i Territori: "El poble valencià, històricament organitzat com a Regne de València, es constitueix en Comunitat Autònoma, dins de la indissoluble unitat de la nació espanyola, com a expressió de la seua identitat històrica i en l'exercici del dret d'autogovern que la Constitució reconeix a tota nacionalitat, en la denominació de Comunitat Valenciana" (Article 1); Símbols: "La tradicional Senyera de la Comunitat Valenciana està composta per quatre barres roges sobre fondo groc, coronades sobre franja blava junt a l'asta" (Article 5); i Llengua: "Els dos idiomes oficials de la Comunitat Autònoma són el valencià y el castellà. Tots tenen dret a conèixer-los i usar-los" (Article 6).

Una de les més sibil·lines actuacions propiciades per la Batalla de València continuava transformada en una judicialització de la vida quotidiana dels valencians aprofitant la qüestió dels noms, concretament el nom de la llengua. En la redacció de l'Estatut d'Autonomia, les accions contra la unitat de la llengua i la literatura catalanes al País Valencià —sobretot als jutjats— són potser el primer cas de *Lawfare*, un terme que ara està en boca de tothom, perquè per primera vegada afecta algun partit polític espanyol.

És important recordar la literalitat d'aquelles primeres ratlles de l'Estatut d'Autonomia perquè, amb el temps, va convertir-se en la base jurídica per a la continuació de la Batalla de València als tribunals, amb el consegüent desgast d'energies que implicava en una societat que, no ho oblidem, va arribar exhausta a la seva pròpia autonomia. Que la Constitució espanyola va ser redactada sota la vigilància de l'exèrcit no mereix recordatori; però és necessari tenir present que el Consell Pre-Autonòmic i els redactors de l'Estatut van veure els tancs al carrer. Mig any més tard, i aprovada la LOAPA, que venia a ser un nou Decret de Nova Planta i imposava el *café para todos*, al setembre

atemptaven amb una bomba a casa de Joan Fuster, un fet que mai no va ser investigat.

Qualsevol acte públic, publicació oficial, els títols universitaris, els cartells i rètols de les botigues, tot era sotmès a un escrutini de tal magnitud pel blaverisme en el poder, i fins i tot abans del poder, que l'objectiu principal del nacionalisme espanyol en fomentar el blaverisme va ser aconseguit doblement. D'una banda, per esgotament dels interlocutors: no era estrany començar una conversa qualsevol, i acabar en discussions veritablement desagradables. Ja no era el Tío Canya que se sentia avergonyit i es veia empès a finejar en castellà; ara demanar un cafè i un tallat en una cafeteria qualsevol de la ciutat de València podia acabar amb una frase lapidària del cambrer: "¡Pepe: saca la bandera que este no se ha enterado de que estamos en España!" (No rigui, estimat lector, *mon semblable, mon frère*: és una de les múltiples anècdotes personals, dubtosament entranyables, que podria adduir.) De l'altra, perquè, precisament per evitar aquesta mena de problemes esgotadors, molta gent, en sortir del seu *espai de confort* (el seu poble, el seu barri, la Facultat...), optava per parlar en castellà. Aquest era el veritable objectiu: fer de la llengua un problema que calia treure's de sobre; i al darrere de la llengua, evidentment, anava la literatura, l'economia, la política, i així és com va desintegrar-se la societat valenciana. Molts dels estudiants de comarques que arribaven a València a cursar estudis superiors es trobaven amb aquella situació que, com a ciutadans, era inadmissible. Però després es trobaven una segona conseqüència, si eren estudiants de Filologia: com que en els seus títols de llicenciat hi posava Filologia Catalana, les disposicions normatives aplicades de manera taxativa els barraven el pas a entrar en l'ensenyament de valencià, quan tot just s'acabava d'implantar amb una doble línia: grups en castellà i grups en valencià, i no en totes les escoles.

El resultat, després de molts anys de querelles i d'oposicions truncades per impugnacions nominals als jutjats, va ser un èxode de llicenciats valencians que aparentment era econòmic, perquè no podien treballar a la Comunidad Valenciana; però que, evidentment, era un desterrament ideològic. Va començar pels filòlegs, però al final diverses promocions universitàries, sobretot d'Humanitats, van marxar a l'ensenyament a Catalunya, Balears o fins i tot a l'estranger. Estem parlant de desenes de milers de persones formades que marxen d'un país: una autèntica tragèdia cultural, i una de les explicacions demoscòpiques soterrades del perquè el Partido Popular hi va tenir majoria absoluta gairebé un quart de segle.

A tot això cal sumar el paper dels mitjans de comunicació. No parlarem pas de la trista història de Canal 9, prou coneguda, tot i que molta gent no recorda que hi va haver una llista de paraules prohibides en antena perquè eren catalanes, no valencianes. El més sorprenent és que això no va passar en l'època del PP, sinó en ple Govern de Joan Lerma, amb Amadeu Fabregat

com a director de RTVV. Tot i ser greu, no és comparable a la censura de la vida quotidiana dels escriptors i professors.

A *Las Provincias*, en aquells anys, hi havia una secció complementària de les tradicionals Cartes al Director, es deia "El Cabinista". Quins eren els trets més característics d'aquesta secció? Doncs exactament això: els trets. El Cabinista apuntava, i algú disparava. Se suposa que hi havia un contestador automàtic que rebia les trucades dels lectors —*La voz del pueblo*— per exposar alguna queixa o formular una pregunta, però diversos testimonis asseguren que la major part de les notes eren inventades en la mateixa redacció i supervisades per la directora. La secció, anònima, va esdevenir una veritable cacera de bruixes. Moltes d'aquelles notes a El Cabinista denunciaven coses com ara: "el profesor de mi hijo dice que el valenciano es catalán" o que "la maestra de mi hija es una puta catalanista". De vegades aquestes acusacions anaven acompanyades amb referències personals concretes. El resultat podia ser una allau d'amenaques als mestres de valencià de les escoles, trucades telefòniques de matinada, uns neumàtics punxats, algun cotxe que, misteriosament, apareixia cremat un matí, un mestre apallissat sense motiu aparent... o trencaven els vidres i feien pintades a la façana de la Societat Coral el Micalet. Un dia de l'any 1976, van posar una bomba i pintaven la porta de la Llibreria 3i4, al cèntric carrer Pérez Bayer, que era també la seu de l'editorial; un altre hi van llançar còctels molotov; la persiana d'aquella llibreria va passar anys pintada, amb missatges amenaçadors. Encara l'any 2006 va entrar un grup de bàrbars, que va agredir els llibreters i els clients, entre els quals es trobava l'assagista Gustau Muñoz, que anys més tard va viure un atac semblant a la Llibreria de les Publicacions de la Universitat de València, l'octubre de 2008; en aquell atac es va dibuixar una diana en un dels aparadors, acompanyada del text "Últim avís". El primer atac contra la Llibreria de la Universitat s'havia produït en desembre de 2003, dies abans de la inauguració, i des d'aleshores, les agressions van repetir-se amb freqüència. El motiu més evident queda clar en les paraules del rector en visitar-la després d'un nou atac el 2010:

és un atac contra la intel·ligència, simbolitzada per una llibreria universitària, exemple de creació i difusió científica i cultural i ha assegurat que la institució interposarà una denúncia davant la policia perquè "aquests crims no resten impunes, i els seus autors siguen perseguits i sotmesos a la justícia".³

Per què hi havia aquest acarnissament amb la Universitat de València? Per una raó molt senzilla: tant en temps del Lerma com durant els governs del Partit Popular, la Universitat s'havia mantingut com l'última trinxera de la Batalla de València, perquè recordaven científicament i insubornable la unitat de la llengua i la cultura. El blaverisme institucional insistia que dir que el valencià és català era admissible només en textos universitaris, i en els títols

3. "Nova agressió contra la Llibreria de la Universitat de València", *El Punt-Avui*, 26 de maig de 2010.

als quals se'ls treia valor i se'ls negava la legitimitat jurídica i professional per contradir la textualitat de l'Estatut d'Autonomia.

Cada dia s'assenyalaven els objectius a les pàgines de *Las Provincias*, i l'endemà es consumava l'amenaça. Una de les coses més fortes d'aquella secció era l'anonimat —és a dir, la impunitat— amb què es feien les amenaces. Això té una explicació molt senzilla que Núria Cadenes ha sabut reflectir molt bé en *Guillem*, una novel·la en què es veu clarament l'abast mortal de les *fuck news*: en narrar la peripècia d'un becari que vol arribar lluny a la redacció de María Consuelo Reyna:

Escriurà això que li han dit. Tal com li han dit. Perquè vol quedar-s'hi aquí.

I passarà la prova.

Seu al seu lloc. No sua ni res. Imita les repeticions, les oracions desestructurades que han de ser fruit de l'oralitat i escriu que "Ahir a la nit, divendres, passejava pel carrer de l'Hospital la Biblioteca Pública i quan passava pel Centre Cultural el Micalet, que celebrava els «Cent Anys de Cultura» vaig veure pel finestrall que estava tot ple de quatribarrades i estrelles d'eixes independentistes de Catalunya, i diuen que són molt valencians, però són tots uns catalanistes". Fet bé. Un altre: "Hola Cabinista sóc una xica de l'Institut ~~Lluís Vives~~ [no: sempre és el mateix, canvia] Sant Vicent Ferrer [ahà]: voldria que ens ensenyaren el veritable valencià, i no una mescla de valencià amb el català, que a sobre és més català. Gràcies.

Efectivament, la Seu de la Societat Coral El Micalet va ser atacada repetides vegades, per exemple, el dia que es presentava una plataforma ciutadana de suport a l'acusació popular. Jaume Fuster, que estava escrivint *La mort de Guillem* (2003), va participar en un sopar col·loqui sobre el tema: "Qui matà Guillem Agulló?" en el desè aniversari. Vidres trencats —acció típicament nazi i sinistrament evocadora de la nit més trista de Berlín—, i una pintada: "Guillem traïdor" (Cadenes, 2020: 135). O el 29 d'abril de 2010 —quatre dies després de la tradicional manifestació valencianista del 25 d'abril, equivalent a l'11 de setembre a Catalunya.

L'endemà, *Las Provincias* en fa l'article i titula, sense rubor:

La Societat Coral El Micalet denuncia el ataque a su sede y lo atribuye a "grupos de extrema derecha".

Este acto vandálico ha supuesto destrozos en la fachada del edificio, rotura de vidrios de ventanas y pintadas en la fachada.

EP

La Societat Coral El Micalet de Valencia denunció hoy que su sede sufrió la pasada madrugada un "grave ataque" que atribuyó a "grupos de extrema derecha", informó la entidad cultural.

Este acto vandálico ha supuesto, según las mismas fuentes, destrozos en la fachada del edificio, así como la rotura de vidrios de ventanas y pintadas en la fachada protegida en las que se puede leer la palabra 'catalanistes'.

La Societat Coral El Micalet recalcó que "siempre se ha distinguido por defender sus ideas de manera pacífica y por tener abiertas sus puertas para acoger a todas las personas o grupos respetuosos con la forma de pensar de los demás, sean coincidentes o discrepantes".

La Junta Directiva de la sociedad denuncia además "públicamente el incremento de agresiones que en los últimos tiempos sufren personas y entidades que defienden nuestra lengua, nuestra cultura y nuestros derechos como pueblo".⁴

Però tornem a la redacció de *Las Provincias*, on el displicent becarí continua enfilant-se al preu que sigui, com ara la mort del periodisme i la de Guillem Agulló:

—Mira't el que hem fet sobre el tema i dispara en la mateixa direcció.

(...) li ha deixat caure sobre la taula "El Cabinista" de diumenge passat amb l'apunt aquell que titulava "Polititzar" i que ell ara repassa per a trobar el to: "Quan es polititza alguna cosa, pareix que aquí és l'únic que passa. Jo no dic que no es guardi un minut de silenci per aquell senyor que s'ha mort per una punyalada, però quants minuts de silenci hauríem de guardar per tot el que està succeint? Senyors, ja n'hi ha prou. No polititzem més" (Cadenes, 2020: 79).

És a dir, a la secció anònima ja començava a donar-se forma a la sentència definitiva del judici —farsa en què els assassins de Guillem Agulló van ser absolts, mentre es creava un relat sobre la radicalitat del jove independentista i el seu entorn, i fins i tot se l'acusava, sense proves, d'anar armat i, gairebé, d'haver provocat l'agressió, que es venia a la premsa com una baralla entre joves, sense motivació política, però que era descrita de manera asimètrica, construint una veritat a còpia de repetició, repetició, repetició *goebbelsiana* fins que la mentida esdevingui l'única veritat admesa; tria calculada dels adjectius adients a la construcció de la versió que vol fer-se oficial o deformació resemantitzadora de les paraules existents, tal com analitza Víctor Klemperer (1947 [2002], 1946 [2008]: 131-139) el llenguatge a l'alemanya. Això, mentre per a referir-se al mort i el seu entorn, empen termes com:

La mort d'aquest skin

La baralla que va mantenir Guillem Agulló

L'Skin de Burjassot

La baralla que van mantenir els Skins de Burjassot

Un jove skin que havia protagonitzat diversos altercats i batusses amb altres grups de persones que mantenien diferències amb ell en esdeveniments de diversa índole (Cadenes, 2020: 101).

4. *Las Provincias*, 30 d'abril de 2010.

Per a parlar dels assassins la retòrica canvia radicalment —mai més ben dit:

El jove que es va autoinculpar

Amb els joves de Marxalenes

Aquest jove [el Ventosa]

Els altres tres joves del col·lectiu de Marxalenes

El jove que cregué haver matat Guillem Agulló (Cadenes, 2020: 101).

És evident que la construcció del relat passa per resemantitzar a cop d'adjectiu adulterat, la figura de la víctima i la dels assassins, de manera que la retòrica violenta queda per a Agulló, mentre que els criminals són caracteritzats com una colla d'amics, i que tot va ser una baralla entre jovent, com les pallisses a la zona de la plaça Cànovas.

Tal com conclou Núria Cadenes d'una manera tan senzilla com citar la premsa d'aquell dia,

Un cop descartat qualsevol component ideològic en la baralla (...) la policia antiterrorista elabora un informe del grup skin al qual suposadament pertanyia Guillem Agulló. (...) Les accions presumiblement violentes protagonitzades per aquest col·lectiu podrien fer un gir important en les indagacions judicials per aquest succés, el sumari del qual continua essent secret (Cadenes, 2020: 141).

Al final, la ja coneguda sentència que segurament estava redactada des de la mateixa tarda que va morir Agulló, és celebrada per la premsa: Consuelo Reyna havia guanyat.

Però continuaven les trucades telefòniques a altes hores de la matinada, a casa dels pares de Guillem, i de tota la seva família; de vegades sense dir res, però sovint amollant un crit: "¡Guillem, jódete!", lema que es repetia en pintades i en una pancarta que va aparèixer en la graderia d'un partit del València Club de Futbol, en mans de la penya ultra Yomus.

També continuava la secció "El Cabinista", a *Las Provincias*, creant un entorn irrespirable al voltant sobretot de les escoles.

Una novel·la de Salvador Company, *Fons de formes*, que caldria llegir al costat de la de Núria Cadenes, parteix de l'atac, el gener de 2006, a la Llibreria 3i4, al carrer Pérez Bayer, on hi havia també la seu de l'editorial fundada per Eliseu Climent:

Tres tipus joves amb caputxa i mocador entraren a la Tres i Quatre, van cridar consignes d'ultradreta i contra els catalans i la cultura catalana, s'enfrontaren a clients i llibreters, feren una petita destrossa i isqueren com havien entrat, com lladres segurs d'ells mateixos.

I l'animat centre de la València vespertina dels divendres, amb aquella temperatura privilegiada del seu hivern mediterrani, els va acollir al seu si, on es van

fer fonedissos entre els nombrosos vianants que al cap d'uns metres ja no els miraven ni amb indiferència (Company, 2019: 23).

Aquest paràgraf mostra precisament un dels problemes d'aquells atacs: si algú els presenciava, s'ho mirava amb absoluta indiferència, i els agressors es camuflaven en la massa indiferenciada. Això vol dir que la violència blava tenia no només la impunitat judicial, sinó també el silenci còmplice dels vianants. Això només s'explica per la construcció mediàtica d'una societat en què l'odi ho impregna i justifica tot en nom de la invenció delirant d'un enemic català, que en realitat eren els mateixos valencians. Aquest capítol es titula, no per casualitat, "Levante feliz".

Un altre capítol de la mateixa novel·la, "Lletra muda", mostra les conseqüències de llegir *Las Provincias* en una família valenciana qualsevol:

—Me'n vaig al centre, vols res?

—Home doncs si passes prop d'alguna llibreria, el xiquet necessita un llibre per a la classe de València.

—Uah, voldràs dir de Català! Perquè això que els donen a l'escola no és valencià, Maria, ja ho saps!

—Xe, Edu, i jo què vols que hi faça? Al xiquet li demanen que llija el llibre i que el duga a classe, punt. Si vols vas tu i parles amb el professor o el cap d'estudis.

—Amb la puta mare que els va parir, voldria jo parlar, o amb el pare que no conegueren, catalanistes de merda! I quin llibre és?

—*Tirant lo Blanc*, però en una editorial que l'ha resumit per a jóvens. Ho tinc ací apuntat.

—A vore... Sí, sí, clar, a la primera cullerada, mosca; s'han deixat la hac del títol! I per dins, ja et pots imaginar, deu estar ple de catalanades!

—Mira, Edu, jo ja estic molt farta de romanços, que prou tenim de poder eixir avant i només açò em faltava! Si vols, li'l compres, i si no, ja ho saps: vas tu al col·legi i t'apanyes!

—Collons, Maria, quan et poses aixina...! A vore si esta vesprada tinc temps i li compre un *Tirant* però de veres. Sense paraules en català! (Company, 2019: 25-26)

Així era com una lletra muda —irrellevant des del punt de vista de la pronúncia; una mena de A en la *Différance* derridiana que Company coneix molt bé— convertia un tranquil esmorzar a la ciutat de València en una discussió sobre literatura medieval. *Las Provincias* havia creat una legió parafilològica entre taxistes, botiguers, pares de família, funcionaris de correus, etc., que exercien de policia lingüística i defensors de la *Llengua valenciana, mai catalana*, que va convertir-se en un lema repetit fins a l'extenuació en pintades i pamflets. El problema és que, per a ser més versemblant encara, l'autor hauria pogut redactar aquest diàleg en castellà, perquè una de les característiques dels defensors de la llengua valenciana, a banda de ser-ho també del terme

Regne de València i de la senyera amb franja blava, és que mai no parlaven la llengua que deien defensar.

L'altre gran problema és que, de vegades, el pare o la mare, efectivament, es presentaven a l'escola per a parlar amb els mestres, els caps d'estudi i els directors. I, molt sovint, aquelles converses acabaven en discussions i agressions. O apareixia una nota a El Cabinista i l'endemà, el professor tal, de l'escola tal, que diu a classe que el valencià és català, sofria una pallissa casual, o li apareixia el cotxe amb les rodes punxades, o directament cremat.

Només en aquesta clau s'entén que una persona d'aquell entorn, que ha tingut la maduresa i honestetat per a analitzar-lo com un fenomen sociocultural, Vicent Flor, en publicar un llibre sobre aquells anys, escrigui la següent dedicatòria:

A tots els professors atacats per l'anticatalanisme i a tots els meus mestres de valencià, com una forma de justícia anamnètica.

El pitjor de El Cabinista i de *Las Provincias* va ser, sens dubte, la seva implicació tant en la creació del clima per als crims com en la farsa judicial de l'assassinat de Guillem Agulló, a Montanejos, a mans d'uns neonazis, com a culminació ominosa de les *fuck news*, en tant que esdevenen mortals. En compte de resumir aquell trist episodi i el judici farsa que va seguir, recomanem la lectura *narratibant* del llibre *Guillem*, de Núria Cadenes, finançat amb un Verkami. Cadenes és una escriptora que, cal recordar-ho, va estar a la presó precisament durant el període *preolímpic* de la Batalla de València (Cadenes, 1990 i 1994). Havia participat en la fundació del grup Maulets, i el 1988, amb divuit anys, va ser detinguda i empresonada en aplicació de la llei antiterrorista, acusada de participar en un atemptat frustrat de Terra Lliure a una caserna de l'exèrcit. Recordo a la Facultat de Filologia les pintades: "Llibertat Núria Cadenes", la part manuscrita d'una campanya de solidaritat, que va acabar amb el seu alliberament, l'any 1992, absolta per falta de proves després d'un procés judicial ple d'irregularitats.

Pot afirmar-se que la difamació i la construcció d'un "enemic objectiu" és un clàssic de la premsa reaccionària. *Las Provincias* no feia una altra cosa que recuperar la vella tradició de l'antisemitisme espanyol, una constant del nazisme que el feixisme calca; però amb el problema afegit que els veritables jueus ja havien estat expulsats d'Espanya el 1492, en el segle xx calia inventar-ne un altre enemic objectiu. *Catalanistes, marxistes, nazis, jueus i traïdors*, com recorda el títol de Viadel, i que podem relacionar amb un llibre de Pío Baroja publicat en plena guerra civil: *Comunistas, judíos i demás ralea* (1938), formaven un conjunt de definicions d'un altre que en realitat no era ni considerat com un altre, sinó com un enemic interior, un enemic a menysprear i destruir.

El primer cas d'antisemitisme *sublimat* com a anticatalanisme el trobem al periòdic *El Mundo* —que estrany, que curiós, quina casualitat i quina coin-

cidència—, que en 1907 inaugura una secció sota el títol *El Problema Catalán*. L'inaugura Pío Baroja amb una escomesa contra el Modernisme, cal remarcar que, en 1907, no va dubtar a fer una associació d'idees que només pot sorprendre relativament: “Los caracteres generales de la intelectualidad judía son en todas partes la habilidad, la tendencia internacionalista, el odio a la guerra y a todo lo violento y el amor al lujo”, la qual cosa, per descomptat, no hauria d'entendre's en termes pejoratius si no fos pel to que traspua aquesta caracterització, a la qual afegeix que “el catalán intelectual es emigrante y se desnacionaliza pronto, y en esto asoma el judío. (...) Yo no sé si estos escritores y artistas catalanes [Fortuny, Casas, Rusiñol, entre d'altres] la mayoría poco amigos de España, son semitas o no; pero lo parecen” (Baroja, 1907: 1). La novetat més sorprenent d'aquestes argumentacions en contra del cosmopolitisme modernista és la síntesi d'antisemitisme, antimodernisme i anticatalanisme en una sola percepció, que es desenvoluparà poc més tard, encara més detalladament, en 1910:

Barcelona me parece una ciudad exuberante, en la cual, a pesar del cosmopolitismo que producen los puertos concurridos como el suyo, se mantiene íntimamente hispánica, extraordinariamente española.

En cambio, la producción intelectual barcelonesa, ¿qué impresión da? Hay drama en catalán que parece escrito en Noruega; versos que parecen confeccionados en el bulevar de Montmartre; comedias lacrimosas, como las de Rusiñol, en las cuales se encuentra uno como disuelto en un mar de merengue internacional; hay de todo: sueco, noruego, dinamarqués y hasta tártaro; lo que no se ve es que haya nada catalán; por lo menos, nada alto, nada fuerte, nada digno del país (Baroja 1948 (1910): 526).

Com es pot apreciar, la construcció de l'altre passa per desacreditar-lo per la seva modernitat, pel seu cosmopolitisme, que és considerat un greu desarrelament, però, en canvi, Barcelona seria “profundamente espanyola”. És a dir, mires de destruir un altre al qual no permetes esdevenir un veritable altre.

El *Lawfare* valencià comença quan les mentides creen realitat, i permeten la judicialització absoluta i els entrebancs continus a l'ús de la llengua, amb efectes sobre el conjunt de la cultura. Una de les conseqüències de la judicialització del nom de la llengua, i totes aquelles disposicions que fomentaven la fragmentació de la unitat lingüística i cultural, van ser les temptatives d'articular una literatura valenciana completament a banda de la resta de la literatura catalana, acompanyada d'una potenciació d'escriptors en llengua castellana. L'any 2002 una legislació autonòmica impulsada pel Govern de Zaplana sobre l'ensenyament de la literatura en la llengua pròpia dels valencians supeditava la bibliografia a l'origen dels autors a estudiar, de manera que quedaven proscrius del currículum de l'assignatura tots aquells autors o autores que no fossin nadius de la Comunitat Valenciana. En resum: podia estudiar-se Isabel Clara Simó, però no Mercè Rodoreda, Joan Fuster, però no Josep Pla, tot i que

era evident que del que es tractava en el fons és que els estudiants valencians no n'estudiessin cap. Algú s'imagina la Comunitat Autònoma de Madrid excloent de les aules de Literatura Espanyola Valle-Inclán, Baroja o Unamuno?

I així és com al País Valencià vam patir un futur que no sabíem que veuríem repetit, precisament perquè més que oblidat, havia estat invisibilitzat com a passat nostre, passat de tots els catalans, de Salses a Guardamar, de Fraga a Maó, i de València a Mirmanda.

Referències bibliogràfiques

- AA.DD., *El llibre de tothom*, Alcides, Barcelona, 1964. El llibre conté una cinquantena de col·laboracions. Per la naturalesa d'aquest llibre, les reflexions de l'alegat de Fuster van passar força inadvertides en el seu moment al País Valencià.
- ALLPORT, Gordon W., *The Nature of Prejudice*, Doubleday Anchor Books, Nova York, 1958.
- ALMELA I VIVES, Francesc, *Valencia y su reino*, Ediciones Mariola, València, 1965.
- BALLESTER, Josep, *Temps de quarantena: cultura i societat a la postguerra: 1939-1959*, Ed. Tres i quatre, València, 1992.
- BAROJA, Pío, "Divagaciones acerca de Barcelona", conferència pronunciada el 25 de març de 1910 a la Casa del Pueblo de Barcelona: *El Progreso*, 26 de març de 1910; recollit a "Divagaciones Apasionadas", dins *Obras completas*, V, Biblioteca Nueva, Madrid, 1948.
- "El problema catalán. La influencia judía", dins *El Mundo*, 15 de novembre de 1907.
- *Comunistas, judíos y demás ralea*, Ed. Reconquista, Valladolid, 1938.
- BENJAMIN, Walter, *Dirección única* [Eibanhstrasse, Berlín, E. Rowohlt Verlag, 1928], traducció castellana de Juan J. del Solar y Mercedes Allendesalazar, Alfaguara, Madrid, 1988.
- BROSETA, Manuel, "La paella dels Països Catalans", *Las Provincias*, 23 de juliol de 1978.
- CADENES, Núria, *Guillem*, Àmsterdam, Barcelona, 2020.
- *Memòries de presó: 1988-1992*, ed. 3i4, València, 1994.
- *Cartes de la presó*, Eliseu Climent ed., València, 1990.
- COMPANY, Salvador, *Fons de Formes*, ed. 3i4, València, 2019.
- FLOR, Vicent, *Noves glòries a Espanya. Anticatalanisme i identitat valenciana*, Afers, Catarroja, 2011.
- FUSTER, Jaume, *La mort de Guillem*, Ed. 3i4, València, 2003.
- *Combustible per a falles*, Garbí, València, 1967.
- *Obra Completa. Vol. II. Viatge pel País Valencià*, Edicions 62, Barcelona, 1966.
- KLEMPERER, Victor, *LTI. La lengua del Tercer Reich*, traducció al castellà d'Adan Kovacs, Editorial Minúscula, Barcelona, 2002 (original de 1947).
- "El paper de l'intel·lectual en la societat" (1946) dins *Assaigs*, edició i introd. d'Antoni Martí Monterde, trad. cat. de Marc Jiménez, València, PUV, 2008, p. 31-39.
- *Cultura. El vell i el nou humanisme*, edició i introducció d'Antoni Martí Monterde, traducció al català de Marc Jiménez, Edicions UB, Barcelona, 2019.
- LEVI, Simona (ed.), *#Fake You. Fake news i desinformació*, Raig Verd, Barcelona, 2019.
- LEWIN, Kurt, *Resolving Social Conflicts*, Harper and Brothers, Nova York, 1948.
- "Self-hatred Among Jews", *Contemporary Jewish*, 4, 1941, pp. 219-232.
- LÖWY, Michael, *Walter Benjamin: Avertissement d'incendie: une lecture des thèses "Sur le concept d'histoire"*, Éclat, París: 2014; trad. cat. d'Arnau Pons: *Avís d'incendi*, Flâneur Editor, Barcelona, 2020.

- MATEU, Anna i DOMÍNGUEZ, Martí, "La retòrica en el periodisme de María Consuelo Reyna: l'anticatalanisme en la premsa valenciana", *Comunicació. Revista de Recerca i d'Anàlisi*, vol. 28 (2), novembre 2011, pp. 69-87 (en línia a: <<http://revistes.iec.cat/index.php/TC/issue/view/4264>>).
- NINYOLES, Rafael Lluís, *Conflicte lingüístic valencià*, Ed. 3i4, València, 1969.
- OMBUENA, José, *Valencia, Ciudad abierta*, Prometeo, València, 1971.
- PEÑARROJA, Leopoldo, *El mozárabe de Valencia: nuevas cuestiones de fonología mozárabe*, Editorial Gredos, Madrid, 1990.
- VIADÉL, Francesc, *No mos fareu catalans. Història inacabada del "blaverisme"*, L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2006.